

Alman Medyası gurbetçiden aldığı parayı futbol maçlarına yatırıyor!

Spot: “Almanya’daki Türk Toplumunu, her yıl Alman kamu televizyon ve radyolarına toplam 120 milyon euro vergi ödüyor. Buna karşılık vergiyi alan kamu televizyonları, yani ZDF ve ARD ile onların yerel uzantıları, bu vergilerle göçmenlere yönelik ne gibi programlar üretmiş, onların sorunlarını ve beklentilerini hangi oranda ekrana taşımışlar diye sorduğumuzda ortaya çıkan tablo gerçekten çok vahim! Göçmenlere yönelik yılda üretilen programların toplam maliyeti 2 milyon euroyu geçmiyor. Geriye kalan 118 milyon euronun ne amaçla kullanıldığını bir Alman medya bilimcisi olarak merak ediyorum. Gördüğümüz ARD televizyonu göçmenlerden topladığı parayı birinci lig maçlarını satın almak için kullanıyor! Bu durum aynı zamanda Almanya’ya uydudan ulaşan Türkiye kökenli medyaların başarısını da izah ediyor.”

Röportaj – Zafer Özcan

Prof. Dr. Jörg Becker, Almanya’nın Solingen şehrinde bulunan Kom Tech İletişim ve Teknik Araştırmalar Enstitüsü’nde öğretim üyesi. Medya’da ayrımcılık, göç olgusu ve tekelleşme gibi konularında araştırmaları ve çalışmaları bulunan Prof. Becker, çeşitli medya ve sivil toplum kuruluşları ile görüşmek üzere geçen hafta İstanbul’daydı. Zaman’ı da ziyaret eden Prof. Becker ile Dünya’da medya sektörü üzerine yaşanan tartışmaları ve Alman Medyası’nın ülkedeki Türk asıllı göçmenlere yönelik yayınlarını konuştuk. Prof. Becker, Alman medyasının ve özellikle de kamu yayıncılığı yapan televizyon kanallarının yayın politikalarının, göçmenlerin entegrasyonunda yaşanan sıkıntılarda etkili olduğunu düşünüyor. Onun tespitlerine göre göçmenlerden de vergi toplayan kamu kanalları aldıkları parayı, entegrasyona yönelik yayın yapmak yerine, futbol maçlarının naklen yayın haklarını satın almakta kullanıyor. Sadece Almanya’da değil bütün dünyadaki medya sektöründe özellikle son 30 – 40 yıldır çok sesliliğin azaldığı ve tekelleşme temayülünün arttığı bir süreçten geçildiğini de belirten Prof. Becker, 21. Yüzyılın en etkili iletişim aracı olan televizyonun konumu ve işlevi üzerine henüz Batılı ülkelerde bile tartışmaların sürdüğünü hatırlatıyor.

Alman medyası üzerine araştırmalarınız var. Tespit ettiğiniz temel problemler nelerdir?

Bu sorunuza kendi ülkem ile ilgili çok olumlu bir veriyle başlamak istiyorum. Almanya nüfusa oranla en fazla kitapçının olduğu ülke. Kitap sektöründe bir tekelleşme söz konusu değil, daha çok orta halli esnaflar bu işi yürütüyor. Buna karşılık Alman medyasına ve özellikle televizyon kanallarına bakıldığında ise son 30 – 40 yıldır çok sesliliğin azaldığı tekelleşme temayülünün arttığı bir süreci yaşıyoruz. Almanya’da televizyon sektörüne gelince, devlet tarafından desteklenen televizyon kanalları ile özel sektöre ait ve devletten tamamen bağımsız olmak üzere iki tür yayıncılık yapılıyor. Bazı televizyon kanallarını devlet tarafından desteklenmesinin başlangıçtaki amacı, tarafsızlığı korumak ve ekonomi ile siyasete aynı mesafede durabilmektir. Fakat zamanla bu anlayış kayboldu ve bir siyasallaşma yaşandı. Bu kanallar artık devlet politikasına aracılık işlevi yapıyor. Başlangıçta hedeflenen tarafsız yayıncılık anlayışı kalmadı. Kamu televizyonları özel sektörle rekabet sürecinde çok ciddi kalite kaybına uğradı, daha az siyasete ve dış politikaya yer veren, insanları daha az bilgilendiren kanallar oldular. Yayın politikaları ise özel kanallara benzemeye başladı.

Alman Medyası ve Avrupa'daki medya sektöründe tekelleşme sorunu var mı?

Tekelleşme aslında kapitalizmin temel sorunlarından birisidir. Kapitalist piyasada her zaman tekelleşme temayülü vardır. Asıl sorun şu, kapitalizmin bu gibi arızalarını giderecek mekanizmalar yavaş yavaş ortadan kayboluyor. Yaşanan aşırı liberalleşme denetim mekanizmalarının zayıflamasına yol açıyor. Tekelleşmeye karşı alınabilecek yasal tedbirler ortadan kalkıyor. Mesela Amerika'da daha önce bir televizyon kanalının sahibi olan aynı zamanda gazete çıkaramıyordu, şimdi bu mümkün hale getirildi. Son yıllarda çeşitli uluslar arası kuruluşlar zemininde medyada çok sesliliğin yaygınlaşmasına yönelik olarak alınabilecek tedbirler tartışılıyor. Bu tartışmalarda Avrupa Birliği ülkeleri ile Amerika'nın konuya olan yaklaşım farklılığı da ortaya çıkıyor. Amerika'da televizyon hizmet sektörünün bir aracı olarak görülüyor ve tamamen liberal çerçevede bir yayın anlayışına destek veriliyor. Avrupa'da ise televizyon kültürel değerlerin korunmasına hizmet edecek bir unsur olarak algılanıyor. Bu sebeple her toplumun kendi kültürel değerlerini koruma hakkı olduğu tezinden yola çıkılarak, televizyon yayınlarına bazı sınırlamalar getirilebilir görüşü ileri sürülüyor. Yani Amerika'ya göre Avrupa, televizyonlara biraz daha sosyal sorumluluk anlayışı çerçevesinden bakıyor. Amerika ise getirilecek kısıtlamaları serbest piyasa normlarına aykırı buluyor. Son zamanlarda Fransa'nın başkenti Paris'te UNESCO bünyesinde televizyonun işlevi tekrar masaya yatırıldı. Oradaki tartışmalar da yine tamamen liberal yayın anlayışı ile kültürel değerlerle paralel yayın anlayışını savunanları karşı karşıya getiriyor. Fransa ve Kanada temsilcileri televizyonun bir toplumun kültürel değerlerinin ve geleneklerinin korunmasına hizmet etmesini savunurken, Amerikalı temsilciler ise televizyonlardan böyle bir sorumluluk beklenemeyeceğini vurguluyor. Kısacası Batı ülkeleri görsel medya ile tanışalı yarım yüzyıldan fazla zaman oldu ama henüz televizyonun işlevi konusunda bile kafalar netleşmiş değil! Gazete sektörü zaten eskiden beri özel sektörün işidir, basın tarihi açısından bu böyledir ancak televizyonda devlet teşviki olduğu için, devletin bu alandan tamamen çekilmesi gerekir mi gerekmez mi konusu da, tartışmaların bir diğer boyutunu oluşturuyor. Konumu ve işlevi konusunda kafa karışıklığı yaşanan bir başka alan ise internet medyaları. Bu yeni bir konu olduğu için henüz tartışmaların bitmemesi normal. Yine bir başka tartışma konusu ise devlet kütüphaneleri. Devletin kütüphane işletmesi doğru mu, bu serbest rekabete aykırı mı değil mi tartışması sürüyor.

Medya üzerine araştırmalar yapan bir akademisyen olarak televizyonun işlevi konusunda sizin kişisel görüşünüz nedir?

Televizyona ben tek yönlü olarak bakmıyorum. Hem bir kültür, hem de bir hizmet aracıdır televizyon. Benim temel eleştirim, devletin sağladığı finansman desteği ile ayakta kalan televizyon kanallarının, kalite seviyelerini koruma konusunda isteksiz oluşları. Almanya'da bu sorunu yaşıyoruz. Devletin verdiği destek, çoğulculuk, bilgilendirme ve eğitim işlevinin ifa edilmesi amacına yöneliktir. Kamu televizyonları özel sektör ile rekabet sürecinde bu özelliklerini yitirdi. Önemli bilgilendirme programları geç saatlere kaydırıldı. Reyting kaygısına düştüler ama onların bu kaygıyı taşımaları anlamsız. Zaten maddi destek alıyorlar. Almanya'da televizyon bağlantısı olan herkes televizyon vergisi ödediği için gelirleri zaten garanti altında.

Siz göç ve göçmenler üzerine de çalışmalar yapıyorsunuz. Almanya'da sayıları 2.5 milyonu bulunan bir Türk göçmen kitlesi var. Bu insanların yıllardır devam eden entegrasyon sorunları halen aşılabilmiş değil. Entegrasyondaki başarısızlıkta medyanın da katkısı var denebilir mi?

Evet ben bu konudaki tespitinize katılıyorum. Medyanın göçmenlerle ilgili ilgisizliğini çok ayıp bir tutum olarak görüyorum. Vergileriyle ayakta durduğu bir topluluk için hiçbir yayın anlayışına sahip olmamak, ayıp ve yadırganacak bir tutumdur. Mesela bu konuda size çok somut bir örnek verebilirim. Almanya'da yaşayan 700 bin Türk hanesinin ödedikleri radyo ve televizyon ücretleri her yıl ARD'nin ücret toplama merkezi GEZ'de yaklaşık olarak 120 milyon Euro'ya ulaşıyor. Türkçe lisanla ve Türkler'e yönelik yapılan yayınların toplam maliyeti ise yıllık 2 milyon Eurodur. Şimdi geriye kalan 118 milyon Euro ile ne yapıldığı sorusu akla gelmektedir. Radyo ve televizyon gelirleri olarak kazanılan yüksek paralar, başka programların sübvansiyonu ve finansmanında, mesela Cumartesi günleri futbol liginden Bundesliga oyunlarının ilk kullanım haklarının 45 milyon Euro'ya satın alınmasında mı kullanılıyor? Bu sorunun cevabını merak ediyorum. Bunun haricinde, kaba ve tahmini olarak bir hesap daha yapılmaktadır. Almanya'da yaşayan Türklerin GEZ'e yaptığı yıllık 120 milyon Euroluk ödemelerin, Türklerin Almanya'ya misafir işçi olarak alınmalarına başlandığı 1961 yılından günümüze kadar geçen 43 yıla çarpıldığında, ortaya 5 milyar Euroluk

bir gelir elde edildiği ortaya çıkmaktadır. Almanya’da Türklerin 1961 yılında 0 kişi iken şu andaki 700 bin rakamına yavaş yavaş (adım adım) çıktığı göz önünde tutularak bu rakamın yarısını aldığımızda, ARD’nin geriye kalan 2,5 milyar Euroluk kısımla ne yaptığı sorusunu cevaplandırması gerekiyor. Bir Alman – Fransız televizyonunun (ARTE) kuruluşu, ZDF ortaklığıyla çocuk kanalı KIKA’nın oluşturulması, kamusal gelişmeler hakkında bilgi veren ve belgeseller yayınlayan PHOENIX kanalının hayata geçirilmesi ve yeni medya alanlarına, özellikle internete yatırım yapılması, neden bir Alman – Türk kanalının kurulmasından daha önemliydi? Almanya’da yaşayan Türk televizyon seyircilerinin ARD ve ZDF’ye sırtını dönerek Kanal D, ATV, Show TV, Star TV, STV, TGRT ve Kanal 7 isimli Türk kanallarına yönelmesi, kendi hatalarının bir sonucu mu? Sonuç olarak kamu televizyonları vergisini toplamalarına rağmen göç olgusunu dikkate almadılar ve onlara nasıl hizmet verebiliriz sorusu ile ilgilenmediler. Türk seyirci de durum böyle olunca Türkiye’den yayın yapan kanalları izlemeyi tercih etti.

Alman medyası göçmen Türkler ile ilgili yaşanan olumsuzlukları rahatlıkla manşete taşıyabiliyor ama başarı hikayeleri aynı oranda gazete sayfalarında ve televizyon ekranlarında yer bulmuyor!

Evet ama bu tutum son dönemlerde yavaş yavaş da olsa değişmeye başladı diyebilirim. Bu konuda size Duisburg kentini örnek olarak verebilirim. Duisburg şehrinin bağlı bulunduğu Kuzey Ren Westfalya eyaletinde yayınlanmakta olan NRZ isimli bir gazete çok başarılı iki Türk Gazetecisi’nin çalıştırmaya başladı. Amaçları göçmenlere yönelik daha doğru ve kaliteli haberler verebilmektir ve gazete bu projesinde başarılı oldu. Şimdi Türk kitlesi arasında da ciddi bir okur kitlesi var. Duisburg kentinin halen yüzde10’dan fazlası göçmenlerden oluşuyor ve bu sayının 2020 yılında yüzde 50’yi bulması bekleniyor. Bu sebeple Alman Medyası artık yayınlarında göçmenlere daha fazla özen göstermek zorunda.

Gözlemlediğim kadarıyla büyük bir göçmen kitlesine ev sahipliği yapan Almanya halen bir göç ülkesi olduğunu kabullenebilmiş değil. Politikacılar henüz bir göç ülkesi olduklarını kabullenemediler ki birde buna uygun yatırımlar yapılsın!

Bu konuda tartışmalar olsa da toplumsal realite olarak Almanya bir göç ülkesi ama henüz bütün siyasetçiler bunu kabul etmiş değil. Benim tespitlerime göre tarihi nedenler Almanya’nın göç politikasında özel rol oynuyor. Almanya sadece 30 yıl boyunca kolonyal bir ülke oldu. Fransa, İngiltere, Hollanda, Portekiz veya İspanya ile kıyasla çok kültürlü ortak yaşam tecrübesi fazla olmadı bu ülkenin. Birde tabii ki Nazi meselesi vardır. Onların ırkçılığı zirveye taşınmaları Alman imajını kökünden etkilemiştir. Alman toplumu her zaman kendisini çok güçlü bir kültür ve geleneğe sahip olarak görür. Bu tip ülkeler kendilerini açma ve farklılıkları kabul etme anlayışına değil, kendini koruma ve misyonerlik ruhu ile kendi anlayışını yayma anlayışına sahip olurlar. Bu açıdan Almanlar’da ‘biz güçlüyüz, gelenler bize tabii olsun’ zihniyeti hakimdir. Bu tarihi sebeplerin de etkisiyle Almanya henüz tam olarak bir göç ülkesi olmasına rağmen bunun sonuçlarını kabullenebilmiş değil.

Source: Zaman, May 18, 2005, p. 19.